

26.5.2026

Sivistysvaliokunnalle

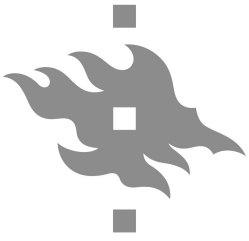
Helsingin yliopiston asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta (opintosetelikokeilu)

Helsingin yliopisto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä sivistysvaliokunnalle. Helsingin yliopisto on jo hallituksen esityksen luonnosvaiheessa kannattanut opintosetelikokeilua hyvänä vaihtoehtona hakijan välivuodelle, kunhan tiettyihin lausunnossa esitettyihin seikkoihin kiinnitetään huomiota tai tehdään selvennyksiä.

Luonnoksesta annetun lausuntopalautteen johdosta hallituksen esitykseen on tehty tarpeellisia täsmennyksiä. Siihen on mm. lisätty erillinen maininta siitä, että suomalaiseen ylioppilastutkintoon rinnastuvat kansainväliset tutkinnot (IB, EB, RP, DIA) luetaan mukaan toisen asteen tutkintoihin, joiden perusteella nuori on oikeutettu käyttämään opintoseteliä muiden edellytysten täyttyessä, ja huomioitu näiden tutkintojen suorittamisajat. Lisäksi valmistelussa on täsmennetty korkeakoulujen roolia nuorten ohjauksessa ja täsmennetty ja täydennetty esityksen perusteluita ja vaikutusarvioita erityisesti kokeilun teknisen toteutuksen, rahoituksen, kokeiluun sisältyvän hakijoiden ohjauksen sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten roolin osalta. Nämä muutokset ja täsmennykset edistävät lainsäädäntömuutoksen täytäntöönpanoa ja osoittavat, että lausunnon antaneita tahoja on kuultu.

Hallituksen esitykseen on kuitenkin lausuttavana olleen luonnoksen jälkeen lisätty opintosetelin käytölle edellytys siitä, että opintoseteliä voisi käyttää vain suomen- tai ruotsinkieliseen korkeakouluopetukseen. Tarkempaa määrittelyä siitä, mikä katsotaan suomen- tai ruotsinkieliseksi opetukseksi, ei hallituksen esityksessä tai säädöstekstissä anneta. Perusteluiksi rajaukselle kerrotaan lainsäädännön tavoitteena olevan tukea erityisesti kansalliskielillä suoritettavan tutkintokoulutuksen saavutettavuutta.

Tällaisenaan säädösteksti ja hallituksen esitys jättävät tulkinnanvaraiseksi, miten käytännössä opintosetelin osalta suhtaudutaan esimerkiksi monikielisiin opintojaksoihin ja toisaalta esimerkiksi kielikursseihin tai filologian opintojaksoihin, joiden opetuskieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Filologiat tähtäävät kyseisten kielten (esim. englanti, espanja) korkeakoulututkintoon. Kielikursseissa

puolestaan on sekä tutkintoon kuuluvia pakollisia kielikursseja että vapaaehtoisia kielikursseja. Katsotaanko nämä muun kielisiksi opinnoiksi, vaikka ne on tarkoitettu suomen- ja ruotsinkielisille oppijoille ja voivat hyvin sisältyä kansalliskieliseen tutkintoon tai esimerkiksi väyläopintoihin? On syytä huomata, että kielten opiskelu on paitsi tutkintoon johtavaa niin myös osa yliopiston sivistystehtävää.

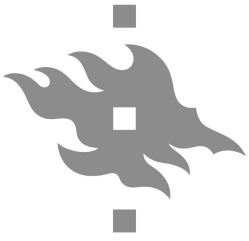
Lisäksi on huomattava, että monilla tieteenaloilla suuri osa opetuksesta jo kandidaatin tutkinnossa sisältää englanninkielisiä opintojaksoja. Esimerkiksi vahvasti nousussa olevat aiheet, kuten tekoäly, datateknologia, kyberturvallisuus, puolustus ja turvallisuus, joihin halutaan lisää osaajia nojaavat vahvasti kansainväliseen tutkimukseen ja englanninkieliseen aineistoon sekä opetukseen. Hallitus onkin keväällä 2026 myöntänyt lisäaloituspaikkoja korkeakoulutuksessa mm. seuraaville aloille

Murrosteknologiat, kuten kvanttitekniikka ja tekoäly
Turvallisuus, kuten kyberturvallisuus ja arktinen osaaminen
Energia- ja ympäristötekniikat, kuten ydin- ja energiatekniikan alat
Terveysteknologiat ja -ratkaisut (ml. data)

Opintosetelikoitelun rajaaminen kansalliskielisiin opintoihin rajaa nuorten mahdollisuuksia tutustua erittäin ajankohtaisten ja tärkeiden alojen opintoihin, kun opiskelija vielä hakee omaa alaansa, tai jos on jo päättänytkin hakeutua kansainväliselle uralle tai opiskelemaan alaa, jossa on paljon opetusta muulla kielellä kuin suomeksi, mutta ei ole (vielä) saanut tavoittelemaansa opiskeluoikeutta tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Lausuntopalautteessa nousi myös esille, että kokeilu voi edistää ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteisen Opin.fi-palvelun tunnettuutta, mutta palvelun tekninen rooli suhteessa korkeakoulujen omiin järjestelmiin vaatii selkeytystä ja sen tekninen valmius ja yhteentoimivuus korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestelmien kanssa haastaa kokeilun sujuvan toteutuksen. Myös nyt esitetty rajaus kansalliskielisiin opintoihin on Opin.fi-palvelun näkökulmasta haastava. Toimeenpanon osalta hallituksen esityksessä todetaan, että opintosetelin käyttö toteutetaan keskitetysti Opin.fi-palvelun kautta, joka mahdollistaa korkeakoulujen tarjonnan keskitetyn näkyvyyden ja opintojaksoille ilmoittautumisten hallinnan. Palvelu kerää tietoa opintosetelin käytöstä ja ilmoittaututtujen opintopisteiden määrästä, mikä tukee rahoituksen kohdentamista ja kokeilun seuranta. Korkeakoulujen näkökulmasta opintosetelikoitelun kielirajaus kuitenkin haastaa Opin.fi-palvelun toiminnan, koska palvelussa on nähtävissä kaikki avointen korkeakoulujen tarjonta, mutta kaikki tarjolla olevat opinnot eivät nyt esitetyn lainsäädännön mukaan ole opintosetelillä käytettävissä. On haastavaa, miten setelillä käytettävät kurssit oppijoille viestitään ja minkälaisen muutoksen rajaus aiheuttaa palvelun logiikkaan. Lisäksi korkeakoulujen verkkokaupat eivät tunnista tällaista kielirajauksia. Esimerkiksi Helsingin yliopistossa (ja monessa muussa yliopistossa) käytössä olevassa Sisu-järjestelmässä ei tällä hetkellä pysty estämään opintosetelin valintaa maksutavaksi, joten oppija siirtyy aina Opin.fi-palveluun asti, ennen kuin saa tietää, että joidenkin opintojen maksaminen setelillä ei olekaan mahdollista. Riskinä opintosetelillä maksettavien opintojen rajausten osalta on, että päätökset siitä, mitä opintosetelillä voi ostaa ja mitä opetusta korkeakoulut voivat Opin.fi-palveluun viedä, rajaa palvelun kohderyhmän vain opintosetelin käyttäjiin. Sen sijaan, että Opin.fi olisi kansallinen palvelu, josta voi löytää kaikkien Suomen korkeakoulujen avoimen opintotarjonnan, Opin.fi pelkistyy opintoseteliin oikeutettujen palveluksi, mikä ei vastaa sitä tarkoitusta, johon Opin.fi-palvelua on tähän asti kehitetty ja kehitetään edelleen.

Helsingin yliopisto myös huomauttaa, että kaikilla korkeakouluilla ei ole ollut mahdollisuutta ottaa kantaa lainvalmistelun myöhäisessä vaiheessa sääntelyyn tehtyyn rajaukseen, koska rajausta ei ollut hallituksen esityksen luonnoksessa, ja sivistysvaliokunta on tietävästi pyytänyt korkeakoulusektorin oppilaitoksilta asiantuntijalausuntoa vain Helsingin yliopistolta, Oulun yliopistolta ja Taideyliopistolta. Hallituksen esityksen luonnoksesta antoi kuitenkin lausuntonsa yhteensä 29 korkeakoulua.

Näyttää myös siltä, ettei hallituksen esitystä ole kielirajauksen osalta arvioitu perusoikeusvaikutusten kannalta, sillä kohdassa 4.2.3 (Vaikutukset yhdenvertaisuuteen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon) ei ole käsitelty opintojen kieltä koskevaa kysymystä lainkaan. Myöskään luvussa 10 (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys) ei käsitellä lainkaan rajausta kansalliskielisiin opintoihin, mitä Helsingin yliopisto pitää ongelmallisena.

Kuten Helsingin yliopisto ja moni muu taho lausui jo hallituksen esityksen luonnoksen osalta, lakimuutoksen aikataulu on toimeenpanon, viestimisen ja tarvittavien ohjauspalvelujen sekä teknisten ratkaisujen toteuttamisen näkökulmasta erittäin haastava, kun sääntelyn on tarkoitus tulla voimaan jo 1.8.2026.

Helsingin yliopisto pitää opintosetelikoelun mahdollistavaa lainsäädäntömuutosta edelleen tavoitteiden kannalta hyvänä ja kannattaa opintosetelin käyttöönottoa.

Sari Lindblom
rehtori

Tämä dokumentti on allekirjoitettu sähköisesti Helsingin yliopiston UniSign-järjestelmällä
Detta dokument har underskrivits elektroniskt med Helsingfors universitetets UniSign
This document has been electronically signed using University of Helsinki UniSign

Päiväys / Datum / Date: 26.05.2026 08:57:57 (UTC +0300)

Sari A Lindblom

Kaksiosainen henkilötunnistus (sähköposti- ja puhelintunnistus) (eIDAS-tunnistamisen varmuustaso: korotettu)
Två faktor identitetsbevis (E-mail och SMS) (eIDAS-identifieringens tillitsnivå: väsentlig)
Two-factor person identification (email and SMS identification) (eIDAS level of assurance: substantial)
SMS PIN [+358***72]